

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

КРАЇНОЗНАВСТВО
ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОВЕДІНКА
ІНОЗЕМНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2022

УДК [908+339.9](072.034)

K77

Укладачі: І. А. Булкіна
Є. В. Воронюк

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.
Протокол № 6 від 24.12.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня / уклад. І. А. Булкіна, Є. В. Воронюк. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 62 с.

Подано методичні рекомендації до самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною. Наведено основні питання тем, які вивчають за планом лекцій, і перелік запитань для самостійного вивчення. Запропоновано теми для написання есе. За кожною темою наведено завдання для самостійного вирішення та подальшого обговорення на практичних заняттях.

Рекомендовано для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" першого (бакалаврського) рівня.

УДК [908+339.9](072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2022

Вступ

Початок XXI ст. ознаменувався динамічними перетвореннями у світі, пов'язаними із загостренням боротьби між протилежними тенденціями розвитку суспільства. З одного боку, поширюються глобалізаційні процеси, які охоплюють усі сфери людської діяльності, розвиваються процеси міжнародної інтеграції, з іншого – наростають локалізаційні дезінтеграційні процеси, які, як, це не парадоксально, відбуваються паралельно з глобалізацією й інтеграцією. Саме у царині єдності й боротьби цих протилежностей і проходить розвиток країн у наш час. У такому контексті навчальна дисципліна "Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства" є одним з провідних у цілісному розумінні процесів, які відбуваються у сучасному світі.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів базових знань і умінь здійснення комплексного країнознавчого аналізу у сфері міжнародних економічних відносин.

Навчальну дисципліну спрямовано на формування у студентів таких компетентностей, як:

здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу та суспільство й у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя;

здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, зокрема євроатлантичної інтеграції;

здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин і моделей економічного розвитку;

здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень і ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними;

здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології та методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їхніх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин;

здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин і моделей економічного розвитку.

Навчальна дисципліна "Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства" належить до базових навчальних дисциплін професійного циклу.

Розпочинаючи вивчення навчальної дисципліни "Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства" студент має ознайомитися із програмою дисципліни, її структурою, змістом та обсягом навчального модуля, формами й методами навчання, видами та методами контролю за знаннями, методикою оцінювання навчальної роботи.

Важливою складовою частиною навчального процесу є самостійна робота студента. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом. Він становить 68 % від загального обсягу навчального часу на вивчення цієї навчальної дисципліни.

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної освітньої діяльності.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основними видами самостійної роботи, запропонованими студентам, є:

1. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, підготовка до лекцій, фронтальних опитувань.
2. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
3. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за питаннями для самостійного поглибленого вивчення та самодіагностики.
4. Підготовка до поточного та підсумкового контролю.
5. Робота над есе, індивідуальним завданням.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни студент може виконувати в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

1. Індивідуальний план самостійної роботи студента

Самостійна робота студента (СРС) над засвоєнням матеріалу з навчальної дисципліни відбувається за індивідуальним планом, який наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Індивідуальний план самостійної роботи студента

Назви тем	Види та форми СРС	Кількість годин	Планові терміни виконання за тижнями	Форми контролю та звітності
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Основи країнознавчих досліджень та особливості розвитку країн світу				
<i>Тема 1.</i> Методологічні основи країнознавчих досліджень	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1. Форми державного правління та устрою. 2. Типи країн	4	1 – 2	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань
<i>Тема 2.</i> Геополітика, геостратегія та міжнародні організації	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1. Регіональне співробітництво. 2. Історія створення перших транснаціональних корпорацій (ТНК). 3. Сфери економіки, в яких зосереджена більшість ТНК. 4. Рейтинг найбільших ТНК, які мають значний економічний вплив у світі	4	1 – 2	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Країни Європи: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Європи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1. Зв'язки та міжнародна політика України. 2. Взаємодія Україна – Європейський Союз (ЄС): сутність, особливості та перспективи	16	3 – 4	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань
<i>Тема 4.</i> Країни Азії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Азії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1. Вплив Азійського тигру на світову економіку та науково-технічний прогрес (НТП). 2. Інноваційна політика. 3. Економічний протекторат США в країнах Східної Азії	16	5 – 6	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань
<i>Тема 5.</i> Країни Африки: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Африки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питанням: 1. Африканський союз та африканський банк розвитку: місія та завдання створення об'єднань, напрями діяльності, світове значення та вплив об'єднань Африки	17	7 – 8	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота
<i>Тема 6.</i> Країни Північної та Латинської Америци: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1. Відносини США – Канада, Канада – Велика Британія. 2. Вплив національних і культурних особливостей країн Латинської Америки на ділову комунікацію	18	9 – 10	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
в країнах Північної та Латинської Америки				
<i>Тема 7.</i> Країни Австралії та Океанії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств у країнах Австралії та Океанії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття	18	11 – 12	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань
<i>Тема 8.</i> Міжнародна економічна інтеграція	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття	9	13	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей під час фронтального опитування). Перевірка домашніх завдань. Письмова контрольна робота. Перевірка есе. Перевірка індивідуального завдання
Підготовка до іспиту	Повторення вивченого матеріалу. Перегляд виконаних практичних завдань	–	Протягом навчального семестру	Виконання завдань екзаменаційного білета

Самостійну роботу студента забезпечено системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни, розташованими на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця з персональних навчальних систем. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студента також рекомендовано відповідну наукову та фахову монографічну й періодичну літературу.

2. Завдання для самостійної роботи за темами

Змістовий модуль 1

Основи країнознавчих досліджень та особливості розвитку країн світу

Тема 1. Методологічні основи країнознавчих досліджень

1.1. Поняття про країнознавство. Об'єкт і предмет країнознавства. Закономірності та принципи країнознавства.

1.2. Компаративний аналіз понять "держава" та "країна".

1.3. Основні поняття та терміни систематизації. Регіоналізація країн світу в країнознавстві. Класифікація країн світу за площею, чисельністю населення.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Форми державного правління та устрою.
2. Типи країн.

Література: [1 – 7; 10; 12; 14].

Завдання 1.1.

1. Ознайомтеся із залежними країнами та територіями на політичній карті світу.

1.1. Визначте поняття "залежна країна", "колонія", "держава-суверен". Залежна країна як об'єкт дослідження географічного країнознавства.

1.2. Охарактеризуйте історико-географічні особливості формування залежних країн за геополітичними картами світу.

2. Укажіть кількість залежних країн світу за такими критеріями, як: регіон; держава-суверен; офіційний статус. За результатами створіть табл. 2.

Таблиця 2

Політико-територіальна організація залежних країн світу

Геополітичний регіон	Загальна назва країни	Офіційна назва	Держава-суверен	Офіційний статус

Методичні рекомендації

1. Основні геополітичні регіони світу: Близький схід, Центральна Азія, Південна Азія, Східна та Південно-Східна Азія, Північна Америка, Карибський басейн, Латинська Америка, Європа, Австралія та Океанія.

2. Держава-суверен – держава, якій делегують свої зовнішньополітичні (а іноді і внутрішньополітичні) права державні утворення, що знаходяться у неї під протекторатом.

На сьогодні державами-суверенами є: Австралія, Велика Британія, Королівство Данія, Королівство Нідерландів, Нова Зеландія, Королівство Норвегія, США, Франція.

3. Офіційним статусом залежних країн світу може бути: зовнішня територія, Британська заморська територія та коронні володіння, неінкорпорована територія, коронні володіння, самоврядна країна у вільній асоціації, залежна територія, антарктична територія, заморські спільноти, заморський департамент тощо.

Назва "Британська заморська територія" (англ. overseas territory) використовується з 2002 р., коли було прийнято Закон про Британські Заморські території та замінила термін "Британські залежні території" (англ. British Dependent Territories). Це території, що перебувають під суверенітетом Великої Британії, але не є її частиною (також відмінні від Коронних володінь – о. Гернсі, о. Джерсі у протоці Ла-Манш та о. Мен).

Заморський департамент та регіон (фр. département et région d'outre-mer, DOM) – статус, наданий у 2003 р. заморським департаментам Франції. Майотта у 2003 – 2011 рр. мала статус заморської спільноти.

Заморська спільнота (фр. collectivité d'outre-mer, COM) і заморська спільнота із особливим статусом (collectivité sui generis) – статуси, що надані переважно заморським територіям Франції після конституційної реформи у Франції від березня 2003 року.

"Незалежна країна" тут означає самокеровану країну зі значною автономією (status aparté) у міжнародному праві.

Приклад заповнення таблиці:

Політико-територіальна організація залежних країн світу

Регіон	Загальна назва країни	Офіційна назва	Держава-суверен	Офіційний статус
Австралія та Океанія	Ґуам	Ґуам	США	Неінкорпорована територія

Завдання 1.2. Складіть узагальнювальну табл. 3 (не менше 10 позицій на кожну групу).

Таблиця 3

Типологія країн світу

Високорозвинені країни	Країни, що розвиваються	Країни з перехідною економікою	Країни з плановою економікою

Тестові завдання для самоконтролю

Наведено запитання множинного вибору з одним варіантом відповіді.

1. Оберіть правильне визначення країнознавства:

а) країнознавство – це наука та навчальна дисципліна, яка комплексно вивчає країни та регіони світу, досліджує, систематизує й узагальнює дані про їхню природу, населення, внутрішні просторові відмінності;

б) країнознавство – це наука, яка вивчає весь спектр географічних явищ на конкретній території, на відміну від галузевої географії, яка вивчає певну частину географічної оболонки в масштабах всієї Землі;

в) країнознавство – це організаційна форма об'єднання різноманітної інформації про конкретну країну (район);

г) країнознавство – це основні одиниці соціально-політичної організації світу, а також їхні регіональні угруповання.

2. Головним об'єктом вивчення країнознавства є:

а) історія певної країни;

б) корисні копалини країн і регіонів світу;

в) країни як основні одиниці сучасної соціально-політичної організації світу;

г) географічне положення країни.

3. Оцінювання країни або регіону з наявності тих чи інших ресурсів – це:

- а) гносеологічна функція країнознавства;
- б) аксіологічна функція країнознавства;
- в) практична функція країнознавства;
- г) картографічна функція країнознавства.

4. Який метод країнознавства дає змогу простежити у досліджуваних аспектах певний порядок, прискорити вивчення країн, швидше виявити їхні внутрішні закономірності:

- а) метод систематизації;
- б) метод спостережень і опису;
- в) картографічний метод;
- г) історичний?

5. До основних критеріїв типізації країн за рівнем соціально-економічного розвитку належать:

- а) ВВП на душу населення;
- б) ВНП на душу населення;
- в) рівень життя населення;
- г) сальдо міграцій населення;
- г') структура економіки;
- д) природний приріст населення;
- е) продуктивність праці.

6. Територія з визначеними кордонами, яка заселена певним народом і в політико-географічному аспекті може мати державний суверенітет або бути залежною – це:

- а) країна;
- б) територія;
- в) держава;
- г) район.

7. Визначте твердження, що розкриває поняття "країна":

а) велика територія суходолу, для якої притаманні певні особливості природи, що виникли внаслідок специфічного співвідношення кліматичних умов, насамперед, тепла та зволоження;

б) державно оформлене незалежне або самоуправне об'єднання людей, яке займає певну територію та визнане де-юре чи де-факто суб'єктом міжнародного права;

в) територія, що має певні межі, суверенітет чи перебуває під владою інших держав;

г) політичне, національне, соціальне та культурне співтовариство, організоване певними державами з акцентом на їхньому географічному положенні у світі.

8. Оберіть правильне визначення:

а) географічне положення держави – це розміщення певного об'єкта, території, країни відносно інших об'єктів, територій, акваторій, країн;

б) під географічним положенням розуміють розміщення певної території чи об'єкта на земній поверхні відносно інших територій або об'єктів;

в) географічне положення – це частина земної кулі з природними, а також створеними внаслідок людської діяльності властивостями ресурсами;

г) правильна відповідь відсутня.

9. Постійний союз держав, що утвориться для досягнення конкретних цілей (захист загальних інтересів), – це:

а) конфедерація;

б) федерація;

в) імперія;

г) правильна відповідь відсутня.

10. Джамахірія як форма державного правління існує в:

а) Новій Зеландії;

б) Лівії;

в) Японії;

г) Великобританії.

Тема 2. Геополітика, геостратегія та міжнародні організації

2.1. Простір і територія в країнознавстві, соціально-економічний простір. Властивості території. Склад території країн.

2.2. Теоретичні підходи у геостратегії та геополітиці. Джерела геополітики. Цивілізаційний підхід. Воєнно-стратегічний підхід. Концепція географічного детермінізму. Сучасні геополітичні та гео економічні регіони світу.

2.3. Міжнародні організації. Політичні міждержавні утворення. Економічні міждержавні утворення. Культурні міждержавні утворення.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Регіональне співробітництво.
2. Історія створення перших транснаціональних корпорацій (далі – ТНК).
3. Сфери економіки, в яких зосереджена більшість ТНК.
4. Рейтинг найбільших ТНК, які мають значний економічний вплив у світі.

Література: [1 – 8; 10; 15; 19; 23; 24].

Завдання 2.1. Виділіть територіальні та функціональні типи міжнародних організацій та охарактеризуйте особливості їхньої діяльності (табл. 4) використовуючи інформацію, наведену у додатку А.

Таблиця 4

Територіальні та функціональні типи міжнародних організацій за геополітичними регіонами

Геополітичний регіон	Функціональні типи організацій			
	універсальні	військово-політичні	економічні	спеціалізовані

Методичні рекомендації

1. Окрім основних геополітичних регіонів світу (Близький Схід, Центральна Азія, Південна Азія, Східна та Південно-Східна Азія, Північна

Америка, Карибський басейн, Латинська Америка, Європа, Австралія та Океанія).

2. Універсальні організації (загальної компетенції) – це організації, які охоплюють широке коло відносин між членами (економічних, політичних, культурних тощо); це багатоцільові установи (ООН, ЄС).

Спеціальні організації (спеціальної компетенції) – це організації, які мають обмежені цілі, створені для співробітництва в одній галузі (наприклад: праці, охорони здоров'я, цивільної авіації тощо) або охоплюють певний напрям діяльності (науку, культуру, релігію тощо) (ОПЕК, СОТ).

Військові організації – це міжнародні міжурядові організації, мета діяльності яких полягає у забезпеченні свободи і безпеки країн-членів з використанням політичних і військових засобів (НАТО).

Політичні організації – це міжнародні міжурядові організації, які розглядають питання, що мають важливе значення для його членів у сфері політики (Рада Європи, Організація центральноамериканських держав).

3. У випадку, коли не можливо точно визначити геополітичний регіон функціонування міжнародної організації, то таку організацію доцільно віднести до регіону дислокації її штаб-квартири. Так, наприклад, ООН (штаб-квартира Нью-Йорк) необхідно віднести до Північної Америки.

Завдання 2.2. Здійсніть аналіз діяльності однієї з транснаціональних корпорацій. Зробіть висновок щодо її впливу на світову економіку.

Методичні рекомендації

За визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), транснаціональні корпорації – це "підприємства, що складаються з материнського підприємства та його закордонних філіалів" [11], при цьому ТНК можуть як набувати статусу корпорації, так і не мати цього статусу.

За наявною методологією ЮНКТАД, до ТНК належать ті міжнародні фірми, показники діяльності яких задовольняють двома критеріям:

1) наявність материнської компанії та підрозділів за кордоном не менше ніж у 2 країнах світу. Закордонні підрозділи можуть засновуватися компанією на основі прямих іноземних інвестицій через створення виробничих потужностей або через злиття та поглинання інших підприємств;

2) контроль активів закордонних підрозділів – передбачає, що частка акціонерного капіталу в дочірньому підприємстві, що належить материнській компанії в іншій країні, становить 10 % або більше. У деяких

країнах цей поріг може бути вищим, наприклад, у Великій Британії частка іноземного капіталу має становити 20 % і більше.

За даними рейтингу Forbes у 2019 р. серед ТНК за багатьма параметрами переважали фірми з США, КНР, Японії, Великобританії, Франції та Німеччини. Дві тисячі компаній, що потрапили у щорічний рейтинг найбільших публічних компаній у світі Global 2000, мають щорічний дохід понад 40 трлн дол. США та глобальні активи понад 186 трлн дол. США.

У табл. 5 наведено основні галузі з найбільшою кількістю ТНК, де чітко простежується, що найбільш представленими галузями у списку серед компаній-лідерів є банківська справа та фінанси.

Таблиця 5

**Рейтинг галузей з найбільшою кількістю компаній,
що входять у Global 2000**

Галузь	Кількість	Загальні активи, млрд дол. США	Загальний прибуток, млрд дол. США
Банківська справа	308	89 201,1	6 031,8
Фінанси	145	19 864,9	3 350,3
Будівництво	123	5 223,0	1 616,2
Нафтогазові операції	110	6 494,8	4 001,6
Страхування	102	20 293,9	2 421,9
Матеріали	102	2 382,2	1 428,2
Товари тривалого користування	90	4 699,5	1 958,4
Бізнес-послуги та постачання	88	8 051,0	2 200,9
Комунальні послуги	84	4 157,1	1 576,1
Їжа, напої та тютюн	75	2 174,9	2 842,0

Для здійснення аналізу доцільно використовувати показники приросту, що визначають за формулою темп приросту:

$$T_{\text{пр.}} = \frac{\Pi_n - \Pi_{\text{пн}}}{2a} \times 100 \%,$$

де $T_{\text{пр.}}$ – темп приросту, %;

Π_n – значення показника в поточному періоді;

$\Pi_{\text{пн}}$ – значення показника в передньому періоді.

Також доцільно подати графічний аналіз частки ринку корпорації, її структури доходів, загальних фінансових показників діяльності (виручки, показників EBITDA та EBIT, чистого прибутку), показників рентабельності (EBITDA та EBIT, чистого прибутку) та показника ROE, показників грошового потоку, боргу і дивідендів (показники CFO, CAPEX, FCFE, чистий борг, відношення чистого боргу до показника EBITDA, показник DPS).

Запитання для самоконтролю

1. Виділіть основні закономірності розвитку держав.
2. Ідентичні чи відмінні поняття "держава" та "країна"? Свою думку обґрунтуйте.
3. Зазначте ключові ознаки держави.
4. Охарактеризуйте інструменти систематизації в країнознавстві.
5. Виділіть залежні країни – офшорні зони.
6. Зазначте, які залежні країни світу є фактично економічно самостійними від держав-суверенів.
7. Визначте, які фактори перешкоджають активному економічному і соціальному розвитку залежних країн світу.
8. Охарактеризуйте фактори та особливості сепаратистських рухів серед залежних країн світу. Визначте їхній вплив на міжнародну економіку.
9. Виділіть головні функціональні типи міжнародних організацій країн світу.
10. Зазначте міста – найважливіші центри міжнародної інтеграції країн світу.
11. Укажіть регіон із найінтенсивнішими процесами регіональної економічної глобалізації.
12. Розкрийте значення ООН для різностороннього розвитку країн світу.

Тема 3. Країни Європи: економіка та міжнародне партнерство.

Організаційна поведінка підприємств в країнах Європи

3.1. Економіка та розвиток ключових країн Європи. Проблеми країн Європи та їхній вплив на економіку.

3.2. Європейський Союз. Мета створення, політичний устрій, інститути та компетенції ЄС. Держави – члени ЄС. Перспективи зміни масштабів ЄС. Особливості працевлаштування та ведення бізнесу в країнах ЄС. Розвиток та особливості країн, які не входять у ЄС.

3.3. Міжнародне партнерство ЄС: сутність, пріоритетні напрями та перспективи. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в країнах Європи.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Зв'язки та міжнародна політика України.
2. Взаємодія України та ЄС: сутність, особливості та перспективи для економіки.

Література: [1 – 7; 10; 19; 22; 23].

Завдання 3.1. Використовуючи ресурси мережі Internet навести характеристику країн Західної Європи (використовуючи табл. 6) таких країн, як: Австрія, Бельгія, Велика Британія, Ірландія, Люксембург, Німеччина, Франція, Швейцарія. Характеризуючи країни, доцільно використовувати такі критерії: назва, столиця, чисельність населення, етнічний і релігійний склад населення, форма державного правління й адміністративно-територіальний поділ. Приклад наведено в табл. 6.

Таблиця 6

Країни Західної Європи

Країна	Столиця	Населення, млн осіб	Етнічний та релігійний склад населення	Форма державного правління	Адміністративно-територіальний поділ
Приклад					
Нідерланди	Амстердам	17,28 млн осіб (за даними Євростату на 2019 р.)	Голландці, фламандці, фризи, турки, марокканці, суринамці, індонезійці. Католицизм, протестантизм, іслам	Конституційна монархія	Дві провінції → громади і кантони

Завдання 3.2. Використовуючи інформацію, наведену у додатку Б, проведіть систематизацію конфліктів в Європі. Результати узагальнити у формі табл. 7. Визначте, які з типів регіональних конфліктів мають найбільш руйнівні наслідки для економіки окремої держави та міжнародних економічних відносин загалом.

Таблиця 7

Типи та генезис регіональних конфліктів у Європі

Країна	Осередок сепаратизму	Джерело конфлікту	Мета сепаратистського руху	Період виникнення конфлікту	Територія конфлікту	Форми перебігу конфлікту	Способи врегулювання	Результати конфлікту

Методичні рекомендації

Під час систематизації регіональних конфліктів та узагальнення результатів у формі табл. 7 необхідно враховувати:

1. Сьогодні існує комплекс проблем і причин, які сприяють появі явища сепаратизму в сучасному світі. Зокрема:

економіко-географічні фактори, пов'язані з інтересами економічно потужніших регіонів країни відокремитись від бідніших і дотаційних;

етнічні причини, в основі яких лежить національна самоідентифікація людини. Усвідомлення меншинами свого походження, традицій, вірувань, унікальності культури, почуття історичної спадковості формують етнічну ідентичність, яка є одним з найсталіших елементів людської суб'єктивності, що не залежить від зміни соціальних ролей, статусів, видів діяльності, політичних чи інших орієнтацій;

расові фактори, такі як прояви сепаратизму білошкірої меншості в ПАР, рух індіців у Колумбії та Перу;

релігійні фактори, які в поєднанні з етнічними поглиблюють розкол у суспільстві та суб'єктивне неприйняття "чужої держави";

демографічний фактор як нерівномірне розселення в мультинаціональних державах і високий приріст населення певних етнічних груп, щільність та нестача життєвого простору;

внутрішньополітичні фактори: загострення суспільно-політичних процесів на державному рівні, значна господарсько-економічна самостійність окремих регіонів, фрагментація держави, поява та діяльність регіональних еліт відіграють одну з ключових ролей у появі сепаратистських рухів;

зовнішньополітичні фактори: штучний розкол серед населення шляхом стимулювання внутрішніх суперечностей політичного, міжнаціонального, міжконфесійного характеру, провокування соціально-економічних проблем, нав'язування населенню певних цивілізаційних ідей і цінностей у момент внутрішньодержавної кризи;

географічні фактори, які виявляються у нерівномірному розвитку територій держави, слабкій інтегрованості, проблемах транспортної та інформаційної комунікації, існуванні реліктових внутрішніх кордонів.

2. Мета сепаратистського руху впливає з причин його появи.

3. Територія конфлікту визначає площу держави (кількість адміністративних регіонів), на якій розгорнувся сепаратистський рух. Вона охоплює осередок сепаратизму (адміністративно-територіальну одиницю, де він виник вперше та де розгортаються найбільш масштабні дії конфлікту).

4. Відомі такі форми сепаратистських рухів (форми перебігу конфліктів): сецесія, іредентизм, енозис і деволюція.

Сецесія – це відокремлення задля створення власної держави. Розвиток такого сепаратизму досить швидко переростає в збройне протистояння, він є затяжним і супроводжується соціальними потрясіннями, людськими жертвами та матеріальними втратами.

Іредентизм – це відокремлення частини території задля приєднання до сусідньої держави. Характер еволюції сепаратизму цього типу аналогічний регіональній сецесії, однак він має особливу рису: активним учасником політичної взаємодії є третя сторона, тобто та держава, до котрої в перспективі має намір приєднатися регіон.

Енозис – це відокремлення задля возз'єднання з державою, де проживає основна частина однойменного етносу.

Деволюція – це процес, під час якого регіони всередині держави вимагають і отримують політичну владу дедалі більшу автономію від центральної влади.

5. Найефективнішим механізмом запобігання сепаратизму є залучення міжнародних організацій (ОБСЄ, ЄС), які мають певний авторитет і вплив на сепаратистів та роблять певні дієві кроки з урегулювання конфліктів у регіоні. Те саме стосується провідних держав світу (США, Англії, Франції, Німеччини).

Переговорний процес і дипломатичні канали – історично підтверджений вагомий механізм вирішення конфліктів.

Ще одним вагомим механізмом врегулювання сепаратистських проявів є запровадження ефективної етнічної, економічної та соціальної політики стосовно сепаратистських регіонів, що допоможе зблизитися з ними й упродовж певного періоду повернути собі владу та довіру населення.

Ще одним способом є економічні санкції до сепаратистських регіонів і країн, що їх підтримують.

6. Результати конфлікту можуть бути: позитивним або негативним для сепаратистів; вирішеними чи ні.

Тестові завдання для самоконтролю

1. До геополітичних регіонів Європи відносяться:

- а) Західна Європа;
- б) Південна Європа;
- в) Західна Європа;
- г) Північно-Східна Європа;
- ґ) Північна Європа;
- д) Центральна Європа.

2. Оберіть країни, що належать до субрегіону Західна Європа:

- а) Ірландія;
- б) Австралія;
- в) Данія;
- г) Чехія;
- ґ) Естонія.

3. До країн Східної Європи належать:

- а) Польща, Білорусь, Словаччина, Україна, Молдова;
- б) Латвія, Данія, Ірландія, Фінляндія;

- в) Словенія, Сербія, Греція, Іспанія, Ватикан;
- г) Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина.

4. До країн Південної Європи належать:

- а) Польща, Білорусь, Словаччина, Україна, Молдова;
- б) Латвія, Данія, Ірландія, Фінляндія;
- в) Словенія, Сербія, Греція, Іспанія, Ватикан;
- г) Австрія, Бельгія, Франція, Німеччина.

5. Малі промислово розвинуті країни Європи – це:

- а) Нідерланди, Норвегія, Фінляндія, Данія, Люксембург, Ісландія;
- б) Нідерланди, Швеція, Фінляндія, Данія, Люксембург, Ісландія;
- в) Нідерланди, Бельгія, Фінляндія, Данія, Люксембург, Ісландія.
- г) Словенія, Сербія, Греція, Іспанія, Ватикан.

6. Укажіть, до якого інтеграційного об'єднання не належить Швейцарія:

- а) ЄС;
- б) Єврозона;
- в) НАТО;
- г) Організація безпеки та співробітництва у Європі.

7. Укажіть, до якого інтеграційного об'єднання належить Швейцарія:

- а) ЄС;
- б) Єврозона;
- в) НАТО;
- г) Європейська зона вільної торгівлі.

8. Укажіть, до якого інтеграційного об'єднання належить Норвегія:

- а) ЄС;
- б) Європейська асоціація вільної торгівлі;
- в) Єврозона;
- г) ВТО.

9. Укажіть країну, що найдовше перебуває у статусі офіційного кандидата на вступ до ЄС:

- а) Сербія;
- б) Македонія;

- в) Албанія;
- г) Ісландія.

Тема 4. Країни Азії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Азії

4.1. Основні геополітичні регіони Азії. Економічна спеціалізація регіонів Азії. Азійське "економічне диво". Азійська модель соціальної економіки. Країни – лідери Азії. Економічний та інноваційний розвиток країн Азійського тигру. Інноваційна політика.

4.2. Розвиток регіонів Азії. Країни Близького Сходу: особливості розвитку та економічного зростання. Країни Центральної Азії: особливості географічного положення та його впливу на вибір векторів економічного співробітництва у регіоні. Східна Азія: особливості та причини успішного розвитку економіки. Китай і його перспективи економічного лідерства у світі. Країни Південно-Східної Азії: економічна спеціалізація; соціальні фактори розвитку економіки та бізнесу. Південна Азія: співвідношення соціального колапсу та економічного успіху.

4.3. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в країнах Азії. Умови входу на азіатський ринок. Легкість ведення бізнесу. Система місцевого адміністрування. Податкове навантаження.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Вплив Азійського тигру на світову економіку та НТП.
2. Економічний протекторат США в країнах Східної Азії.

Література: [1 – 7; 10; 19; 20; 25; 26].

Завдання 4.1. Дайте характеристику ключових країн регіонів і суб-регіонів Азії.

Методичні рекомендації

1. Виберіть країну-лідера в кожному з регіонів Азії та сформуйте паспорт країни.

Паспорт країни має містити загальні відомості про країну, інформацію про географічне положення, державний устрій і форму правління,

природні умови й ресурси, населення, господарство, культуру та соціальний розвиток.

2. Для характеристики ключових регіонів Азії слід пам'ятати, що за країнознавчою класифікацією в Азії виділяють такі субрегіони, як: Близький Схід, Центральна, Південна, Східна та Південно-Східна Азія.

3. Визначаючи траєкторію розвитку доцільно пам'ятати про основні геополітичні центри, що перебувають на території цих регіонів та впливають на нього. Такими центрами є:

Близький Схід із його основними геополітичними точками (Суецький канал, Босфор, Дарданелли, Ормузька протока, Сирія, Курдистан);

Центральна Азія (Туркменістан, Узбекистан, Казахстан), країни якої достатньо забезпечено нафто- і газоресурсами, тому фактично безальтернативним ринком збуту для них є Китай або продаж через посередників із Близького Сходу, що призводить до їхньої залежності чи робить видобуток нерентабельним. Окрім того, Середня Азія є основним регіоном транспортування афганського героїну до Європи (із 2001 року обсяги поставок збільшилися у вісім разів);

Південна Азія, де існують суперечності між Індією та Пакистаном (базова суперечність релігійна: Пакистан – мусульмани, Індія – індуїсти. Особливо гостро ця суперечність виражена в індійському штаті Кашмір); між Індією і Китаєм за контроль над коридором Сілігурі – територією, яка пов'язує північно-східні індійські штати з "материковою" Індією (шість індійських штатів) – фактично є боротьбою за першість у регіоні.

Південно-Східна Азія – це регіон із великою кількістю суперечностей і геополітичних точок. Серед них необхідно звернути увагу на таке:

Південнокитайське море, яке є найбільш завантаженим торговельним шляхом у світі, що стало причиною суперечностей між Китаєм та Філіппінами за юрисдикцію на його території. Окрім того, у Південнокитайському морі зосереджено поклади нафти.

Північну та Південну Корею, оскільки КНДР опосередковано є буфером між США і Китаєм, тоді як Республіка Корея є основним судоремонтним доком ВМС США. Окрім того, це зона конфлікту інтересів значних сил у регіоні (фізична межа між КНР, РФ і Японією). Основна військова база США (крім Південної Кореї) – це острів Ґуам, який контролює не тільки вхід до Південнокитайського моря з Тихого океану, а й весь регіон.

Курильські острови (назва Росії) або Північні території (назва Японії) – це острови, які відійшли до РФ після Другої світової війни, не визнані Японією. Вони є причиною непідписання мирного договору між РФ і Японією. Контролюють єдиний судноплавний шлях з Охотського моря. Це об'єкт критичної військової важливості для РФ, оскільки є єдиним захищеним (безпечним) виходом підводних човнів у Тихий океан.

Література: [1 – 7; 10; 19; 20; 25; 26].

Тестові завдання для самоконтролю

1. Визначте держави, які є складовими регіону Південна Азія (оберіть правильний рядок):

а) Індія, Мальдівська Республіка, Бруней, Бутан, Пакистан, Бангладеш, М'янма;

б) Шри-Ланка, Індія, Непал, Пакистан, Бутан, Бангладеш, Мальдівська Республіка;

в) М'янма, Шри-Ланка, Індонезія, Індія, Бангладеш, Бутан, Пакистан.

2. Позначте країни, що вирізняються значним видобутком нафти на своїй території:

а) Австрія;

б) Бразилія;

в) Саудівська Аравія;

г) Кувейт;

ґ) Туреччина.

3. До Близького Сходу не входять країни:

а) Катар;

б) Сирія;

в) Судан;

г) Саудівська Аравія.

4. До Центральної Азії входять такі країни:

а) Грузія;

б) Азербайджан;

в) Узбекистан;

- г) Таджикистан;
- г) Туркменістан;
- д) Монголія.

5. До Південно-Східної Азії входять такі країни:

- а) Китай, Японія, Північна та Південна Корея, Тайвань;
- б) Ірак, Сирія, Саудівська Аравія;
- в) Сирія, Ліван, Йорданія й Ізраїль;
- г) Малайзія, М'янма, Лаос, Таїланд.

6. Взаємодія країн Центральної Азії на основі тюркської інтеграції означає геополітичну орієнтацію на:

- а) Іран;
- б) Туреччину;
- в) Росію;
- г) Китай.

7. Позначте групу країн "азійських тигрів":

- а) Південна Корея, Сянган, Тайвань, Сінгапур;
- б) Південна Корея, Японія, В'єтнам, Сінгапур;
- в) Південна Корея, Китай, Тайвань, Сінгапур.

8. Геополітичний контроль над Центральною Азією залежить на-самперед від контролю над:

- а) Азербайджаном;
- б) Казахстаном;
- в) Узбекистаном;
- г) Таджикистаном.

9. Геостратегія США на Далекому Сході зводиться до співпраці з Китаєм з таких питань:

- а) возз'єднання Китаю з Тайванем;
- б) збереження військової присутності США на Корейському півострові;
- в) збереження стабільності в Російській Федерації без значного підсилення;
- г) нейтралізації геополітичного потенціалу Індії.

10. Довгостроковий союз Китаю та Російської Федерації може мати такі геополітичні наслідки:

- а) поглибить і розширить американо-японську співпрацю;
- б) позбавить Китай важливих для нього технологій і капіталів;
- в) підштовхне Індію на союз з США;
- г) послабить японо-американський союз.

Тема 5. Країни Африки: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Африки

5.1. Особливості соціально-економічного розвитку країн Африки. Соціальні та економічні проблеми регіонів. Сільське господарство та промисловість. Національні стратегії соціального захисту. Інноваційні механізми фінансування соціальної сфери.

5.2. Перспективи розвитку країн Африки. Африка як найбільший регіон видобутку природних копалин. Особливості стрімкого розвитку ПАР, Руанди та Нігерії. Африканський регіон – зона для інвестування майбутнього.

5.3. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в країнах Африки. Легкість ведення бізнесу. Система місцевого адміністрування. Податкове навантаження.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

Африканський союз та Африканський банк розвитку: місія та завдання створення об'єднань, напрями діяльності, світове значення та вплив об'єднань Африки.

Література: [1 – 7; 10; 11; 15].

Завдання 5.1. Керуючись відкритою інформацією Світового банку, проаналізуйте діючі проєкти соціально-економічного розвитку країн Африки. Надайте їхню коротку характеристику (зазначте спрямованість і результати, яких досягнуто на сьогодні) за наведеним прикладом. Обґрунтуйте, який з проєктів, на вашу думку, є найбільш доцільним і корисним для африканських країн.

Приклад

За офіційними даними Світового банку станом на квітень 2020 року поточний портфель регіональної інтеграції складає понад 11 млрд дол. США, реалізується понад 70 проєктів. Так, програма посилення регіональних систем нагляду за хворобами (REDISSE) охоплює 16 країн і забезпечена загальним фінансуванням в 629 млн дол. США. Основною метою програми є зміцнення системи охорони здоров'я та міждержавної співпраці для виявлення й реагування на спалахи інфекційних захворювань. Світовий банк також виділив 250 млн дол. США на допомогу Ефіопії, Замбії та Африканському Союзу в реалізації проєкту "Африканські центри з контролю та профілактики захворювань", який спрямовано на протидію розповсюдженню інфекційних хвороб і вирішення регіональних та континентальних питань охорони здоров'я. Обидва проєкти залучили ресурси для допомоги країнам у закупівлі лабораторного обладнання та збільшенні їхньої спроможності протистояти пандемії COVID-19.

Запитання для самоконтролю

1. Які причини розпаду колоніальної системи в Африці? Яка роль колоніальних адміністрацій у державному будівництві?
2. Яка географія колоніальних володінь в Африці?
3. Перелічіть основні територіальні проблеми й осередки конфліктів на африканському континенті, покажіть їх на карті та назвіть їхні причини.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Укажіть субрегіон, виділений на картосхемі темним кольором:

- а) Центральна Африка;
- б) Північна Африка;
- в) Східна Африка;
- г) Західна Африка.

2. До складу Східної Африки відносять:

- а) Мадагаскар;
- б) Анголу;
- в) Ботсвану;
- г) Намібію.

3. Ботсвана, Лесото, Намібія, Свазіленд входять до субрегіону:

- а) Південна Африка;
- б) Східна Африка;
- в) Північна Африка;
- г) Західна Африка.

4. Країни Бенін, Буркіна-Фасо, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Кабо-Верде, Кот-д'Івуар, Ліберія, Мавританія, Малі, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того входять до субрегіону:

- а) Східна Африка;
- б) Західна Африка;
- в) Північна Африка.

5. До держав Магрибу належать:

- а) Алжир;
- б) Туніс;
- в) Марокко;
- г) Єгипет;
- г) Судан;
- д) Мавританія.

6. Африканський Союз було засновано в:

- а) 1998 р.;
- б) 2000 р.;
- в) 2002 р.;
- г) 2004 р.

7. Укажіть, яка з перелічених країн Африки не є членом ОПЕК:

- а) Єгипет;
- б) Лівія;
- в) Алжир;
- г) Нігерія.

8. Стримувальними факторами розвитку туристичної індустрії на Африканському континенті є:

- а) низький рівень соціально-економічного розвитку країн, слабо-розвинена інфраструктура, військово-політичні конфлікти;
- б) слабо-розвинена інфраструктура, військово-політичні конфлікти, недостатня кількість архітектурних пам'яток;
- в) слабо-розвинена інфраструктура, значна захворюваність місцевого населення;
- г) усі відповіді правильні.

9. Чому після деколонізації Африканський континент все одно залишається зоною політичних та економічних інтересів провідних країн світу – США, Китаю, Індії, Великої Британії, Франції:

- а) зростає зацікавленість у промислових товарах і послугах, які створюються в африканських країнах;
- б) зростає інтерес до продуктів харчування, що виробляються в країнах Африки;
- в) зростає потреба в значних обсягах природних ресурсів, яких бракує на території провідних країн світу;
- г) збільшується інтерес до надлишкової дешевої та низько кваліфікованої робочої сили.

10. Які характерні ознаки політико- та економіко-географічного положення Африканського регіону:

- а) транспортно-географічне положення північної частини Африки суттєво поліпшилося після відкриття Суецького каналу в кінці XIX ст. та його реконструкції в 2015 р.;
- б) африканські держави є значним осередком геополітичного впливу на загальносвітові процеси;

в) між країнами Африканського регіону існують численні спірні прикордонні території та поширені сепаратистські рухи;

г) країни Африканського регіону розміщено компактно, між ними налагоджено регулярне транспортне сполучення, що сприяє глибокій економічній інтеграції;

г) усі країни Африки мають вихід узбережжя морів та океанів, на яких створені великі за вантажообігом морські порти;

д) найбільш вигідне географічне розташування Тропічної Африки, яка займає транзитне транспортне положення між Європою та Азією;

е) Африканські країни є політичними та економічними союзниками за організаціями Африканський Союз і Ліга арабських держав?

**Тема 6. Країни Північної та Латинської Америки:
економіка та міжнародне партнерство.
Організаційна поведінка підприємств
у країнах Північної та Латинської Америки**

6.1. Історичні, соціальні, культурні та географічні особливості Північної Америки. Фінансова та політична система США. Роль США у формуванні політико-економічного клімату в світі. Зовнішньоекономічні зв'язки та експортно-імпортна діяльність США. Особливості працевлаштування в США. Ключові сфери економіки Канади. Особливості політичного устрою Канади. Партнерські відносини Канади у світовому просторі. Членство в міжнародних організаціях.

6.2. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в країнах Північної Америки. Легкість ведення бізнесу. Система місцевого адміністрування. Податкове навантаження.

6.3. Історичні, соціальні, культурні та географічні особливості Латинської Америки. Склад країн Латинської Америки. Потенціал і перспективи розвитку країн Латинської Америки. Бразилія та БРІКС. Латинська Америка в сучасних міжнародних відносинах. Вплив країн Латинської Америки на економіку світу.

6.4. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в країнах латинської Америки. Легкість ведення бізнесу. Система місцевого адміністрування. Податкове навантаження.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Відносини США – Канада, Канада – Великобританія.
2. Вплив національних і культурних особливостей країн Латинської Америки на ділову комунікацію.

Література: [1 – 7; 10; 14; 15].

Завдання 6.1. Виберіть, ґрунтуючись на матеріалах інтернету, 5 – 10 університетів США та Канади, в яких проводиться підготовка по міжнародним економічними відносинам. Проаналізуйте пропоновані програми підготовки. У чому вони збігаються? Яка специфіка кожного університету? Яку програму навчання обрали б ви і чому?

Завдання 6.2. Складіть рейтинг найбільших латиноамериканських корпорацій, які впливають на формування економічного потенціалу регіону.

Методичні рекомендації

1. Для формування рейтингу необхідно розрахувати показники темпів приросту доходів компанії, частку ринку в світі та регіоні, кількість напрямів діяльності, приріст зайнятого населення (кількості працівників) тощо.

Частка ринку характеризує становище підприємства щодо конкурентів. Кількісно частку ринку визначають як відношення обсягу продажу товарів підприємства до загального обсягу продажу товарів тієї самої категорії на ринку, обчислене у відсотках.

Для здійснення аналізу доцільно використовувати показники приросту, що визначають за формулою темпу приросту.

2. Для формування рейтингу кожному з досліджуваних підприємств необхідно надати бали за кожним із виділених критеріїв.

Тобто за кожним критерієм бали буде розподілено в порядку зростання чи спадання, відповідно до значення такого критерію на кожному з досліджуваних підприємств (якщо в рейтингу беруть участь 10 підприємств, то мінімальним буде 1 бал, а максимальним – 10).

На наступному етапі необхідно визначити суму балів, набраних кожним підприємством за всіма критеріями.

Рейтинг необхідно сформувати в порядку зростання суми балів: найвище місце в рейтингу буде посідати підприємство, що набрало

максимальну кількість балів за результатами оцінювання, а отже, є лідером у регіоні та має найбільші конкурентні переваги.

Тестові завдання для самоконтролю

1. До субрегіону Латинська Америка належать такі країни:

- а) Гаїті;
 - б) Панама;
 - в) Аргентина;
 - г) Венесуела;
 - ґ) Уругвай;
- д) усі відповіді правильні.

2. До нових індустріальних країн Латинської Америки належать:

- а) Бразилія, Мексика, Чилі, Аргентина;
- б) Венесуела, Мексика, Чилі, Перу;
- в) Бразилія, Мексика, Чилі, Перу;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Основною державною мовою більшості країн Латинської Америки є:

- а) іспанська;
- б) французька;
- в) англійська;
- г) португальська.

4) МЕРКОСУР у нинішньому складі функціонує з:

- а) 1990 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1995 р.;
- г) 1997 р.

5. Які країни Латинської Америки входять до військового блоку НАТО:

- а) Бразилія та Мексика;
- б) Канада і Мексика;
- в) США та Канада;
- г) Мексика і Панама?

6. Виберіть країну – члена ОПЕК:

- а) Венесуела;
- б) Еквадор;
- в) Бразилія;
- г) Перу.

7. Як називається інтеграційний блок у Латинській Америці, що є прикладом економічного союзу:

- а) МЕРКОСУР;
- б) ОПЕК;
- в) НАФТА;
- г) ЛАІ?

Тема 7. Країни Австралії та Океанії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств у країнах Австралії та Океанії

7.1. Австралія та Нова Зеландія, держави та залежні території Океанії. Ізольованість країн Австралії та Океанії: перевага чи недолік. Вплив природно-географічних особливостей на економіку країн регіону.

7.2. Ключові галузі економіки країн Океанії. Пріоритетні напрями промисловості Австралії та Нової Зеландії.

7.3. Регіональні об'єднання та міжнародні відносини. Австралійський союз.

7.4. Особливості правового, організаційного забезпечення бізнесу в Австралії та Океанії. Легкість ведення бізнесу. Система місцевого адміністрування. Податкове навантаження.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

- 1. Країни Австралії в сучасних міжнародних відносинах.
- 2. Країни Океанії в сучасних міжнародних відносинах.

Література: [1 – 7; 10; 14 – 18; 21].

Завдання 7.1. Охарактеризуйте співпрацю України із країнами Океанії та Австралійським Союзом за такими напрямками:

1) торговельно-економічні відносини (експорт, імпорт, основні напрями інвестування та найбільші інвестиційні проєкти в Україні);

- 2) наукове й освітнє співробітництво;
- 3) договірно-правова база (кількість чинних документів).

Методичні рекомендації

До складу регіону Австралії та Океанії входять понад 30 держав і територій, коротку характеристику яких наведено в табл. 8.

Таблиця 8

Характеристика регіону Австралії та Океанії

Суверенні держави		Залежні території
за рівнем економічного розвитку	за державним устроєм	
I. Розвинуті країни – дві переселенські країни: Австралія, Нова Зеландія	I. Форми правління: 1. Республіки – 9. 2. Конституційна монархія – 1 (Тонґа). 3. Країни у складі Співдружності (Великої Британії) – 4: Австралія, Папуа – Нова Гвінея, Нова Зеландія, Тувалу	Французька Полінезія, Нова Каледонія (Франція), Ґуам (США), Піткерн (Велика Британія), Острови Кука (Нова Зеландія)
II. Країни, що розвиваються, – 12	II. Форми адміністративно-територіального устрою: 1. Унітарні держави – 12. 2. Федерації – (Австралія, Федеративні Штати Мікронезії (ФШМ))	

Океанія – це макрорегіон, який формують острови південно-західної та центральної частини Тихого океану. Більшість островів згруповано в архіпелаги. Вони тягнуться вздовж берегів Азії та Австралії.

Океанію традиційно розподілять на три історико-етнографічні частини: *Меланезію, Мікронезію та Полінезію*. Назва "Меланезія" пов'язана з переважанням чорношкірих мешканців. До її складу входять Нова Гвінея, архіпелаг Бісмарка, острови Д'Антракасто, архіпелаг Луїзіада, Соломонові Острови, острови Санта-Крус, Нові Гебриди (державу Вануату), острови Нової Каледонії та ін. Найбільшу територію займає Нова Гвінея, яку деякі автори зараховують до Океанії.

Мікронезію названо так через малі розміри островів переважно коралового, а також вулканічного походження. Вона займає північно-

західну частину Океанії, до якої входять Маріанські та Маршаллові острови, а також острови Кірибаті та Каролінські острови. Острови Мікронезії розсіпані величезною акваторією Тихого океану площею 14 млн км².

У східній частині Тихого океану розташовано численні острови Полінезії. До її складу входять Гавайські острови, острови Самоа, Тонґа, острови Французької Полінезії, Острови Кука, острів Пасхи та ін. Останніми роками чимало краєзнавців не зараховують Нову Зеландію до групи країн Океанії. Можливо, це пов'язано з її віддаленим розташуванням щодо основної групи тихоокеанських островів, а можливо, із рівнем розвитку, який є значно вищим, ніж у будь-якій іншій країні Океанії. Остров'яни Полінезії мають багато спільного з культурою острова Фіджі, тому цей острів слід уважати перехідним від Полінезії до Меланезії.

Галузі спеціалізації регіону наведено в табл. 9.

Таблиця 9

Галузі спеціалізації регіону Австралії та Океанії

Сільське господарство	Добувна промисловість	Рибальство	Обслуговування ВМ і ВП баз	Інші галузі
1) копра, тропічні фрукти – усі країни; 2) цукрова тростина – Фіджі, Федеративні Штати Мікронезії, Маршаллові Острови; 3) пальмова олія – Соломонові Острови; 4) кава – Нова Каледонія, Папуа Нова Гвінея	1) фосфорити – Науру, Соломонові Острови; 2) мідні руди, срібні руди, золото – Папуа Нова Гвінея; 3) нікелеві руди – Нова Каледонія; 4) марганцеві руди – Вануату; 5) нафта – Тонґа	1) морська риба – Вануату; 2) рибні консерви – Самоа; 3) видобуток перлів і перламутрових черепашок – Острови Кука, Французька Полінезія	1) Франції – Французька Полінезія (атол Муруроа); 2) США-Ґуам, Федеративні Штати Мікронезії, Уейк	Експорт поштових марок – Піткерн

Тестові завдання для самоконтролю

1. До регіону Австралія та Океанія належать:

- а) Лесото;
- б) Фіджі;

- в) Тонґа;
- г) Тувалу;
- ґ) Еритрея;
- д) Науру.

2. До складу Океанії входять близько:

- а) 7 тис. дрібних островів;
- б) 10 тис. дрібних островів;
- в) 8 тис. дрібних островів;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Офіційними мовами Нової Зеландії є:

- а) англійська, маорі, мова жестів;
- б) англійська, французька, маорі;
- в) англійська, мова жестів, голландська;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Географічно Океанія поділяється на:

- а) три частини;
- б) п'ять частин;
- в) сім частин;
- г) вісім частин.

5. Це східна й найбільша за акваторією частина Океанії, що складається з кількох сотень островів вулканічного та коралового походження. На них існує три суверенні держави (Самоа, Тонґа та Тувалу) та вісім залежних територій, що перебувають під контролем різних країн:

- а) Меланезія;
- б) Полінезія;
- в) Австралазія;
- г) Мікронезія.

6. Частка країн Океанії у ВВП світу мізерно мала. Які з зазначених факторів зумовили уповільнення темпів економічного розвитку країн, що розвиваються, в Океанії:

- а) панування іноземного капіталу в національних економіках;
- б) розташування на периферії світового ринку;

- в) домінування в економіці сфери послуг;
- г) вкрай обмежений внутрішній ринок; експортна орієнтованість економіки;
- г) вразливість господарства перед природними лихами (землетрусами, ураганами);
- д) надлишок трудових ресурсів?

7. Більш як століття на території Австралії було шість британських колоній, а повну незалежність від метрополії країна здобула у 1931 р. Проте й донині, будучи високорозвинутою країною, в економіці Австралія зберегла ознаку колоніального минулого. Яку саме:

- а) низький технологічний рівень виробництва;
- б) трудові ресурси вирізняються низьким рівнем кваліфікації та вартості робочої сили;
- в) на внутрішньому ринку використовується грошова одиниця країни-метрополії;
- г) в експорті переважає продукція добувної промисловості та сільського господарства?

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція

8.1. Сутність та передумови міжнародної економічної інтеграції.

8.2. Світові центри інтеграційних процесів.

Питання для самостійного поглибленого вивчення:

1. Проблеми міжнародних економічних інтеграційних процесів країн світу.
2. Вплив інтеграційних процесів на розвиток національних економік країн світу.

Література: [1 – 10; 13 – 18; 21].

Завдання 8.1. Проаналізуйте наукову, навчально-методичну літературу, енциклопедичні видання та словники, в яких наведено визначення понять "міжнародної інтеграції" та "міжнародної економічної інтеграції". Використайте не менше трьох різних визначень кожного поняття.

Порівняйте знайдені визначення. Отримані результати наведіть у формі табл. 10.

Таблиця 10

**Порівняльний аналіз понять "міжнародна інтеграція"
та "міжнародна економічна інтеграція"**

Автор визначення поняття (вказати бібліографічні данні джерела, зокрема URL)	Визначення поняття "міжнародна інтеграція"	Визначення поняття "міжнародна економічна інтеграція"
1. ...		
2. ...		
3. ...		
4. ...		

Зробіть висновок, про спільні або відмінні риси понять "міжнародної інтеграції" та "міжнародної економічної інтеграції".

Завдання 8.2. Проаналізуйте основні напрями інтеграційних процесів в Україні. За власним баченням виділіть основні групи співпраці (за регіонами, за сферами діяльності, за результатами тощо). Які з них, на вашу думку, були/є найбільш доцільними для країни. За результатами дослідження необхідно заповнити таблицю (табл. 11). Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 11

Основні напрями інтеграційних процесів в Україні

Напрямок інтеграційних процесів	Переваги	Недоліки
1. ...		
2. ...		
3. ...		
4. ...		
5. ...		

Завдання 8.3. Знайдіть приклади створення міжнародних інтеграційних комплексів та інших об'єднань суб'єктами підприємницької діяльності.

Під час виконання завдання необхідно:

1) визначити, в якій формі проводилася інтеграція підприємств: поглинання, участь у капіталі, злиття або інша;

2) визначити економічні вигоди від укладених договорів, для кожного суб'єкта інтеграційного процесу.

Пошук інформації необхідно проводити з використанням періодичних ділових видань.

Результати дослідження наведіть у вигляді табл. 12.

Таблиця 12

Результати дослідження

Назва (договору, суб'єкта підприємницької діяльності тощо)	Форма інтеграції (злиття, поглинання, участь у капіталі тощо)	Економічні вигоди
1. ...		
2. ...		
3. ...		
4. ...		
5. ...		

Завдання 8.4. Визначте та опишіть ключові відмінності в механізмах, що використовуються для управління інтеграційними процесами в таких міжнародних організаціях як ЕС, АСЕАН та НАФТА.

Завдання 8.5. Оберіть п'ять країн серед учасників Європейського Союзу, які розташовані в різних субрегіонах Європи, та, використовуючи офіційні статистичні дані, визначте економічний ефект для них від участі в цьому інтеграційному об'єднанні. Отримані результати необхідно оформити у вигляді табл. 13.

Результати дослідження

Країни учасники Європейського Союзу	Економічний ефект від участі у Європейському Союзі	
	Позитивний	Негативний
1. ...		
2. ...		
3. ...		
4. ...		
5. ...		

Запитання для самоконтролю

1. Чим обумовлені процеси розвитку міжнародної економічної інтеграції?
2. Які ключові цілі міжнародної економічної інтеграції?
3. На вашу думку, твердження, що створення митного союзу призводить до підвищення економічних здобутків не тільки країн учасниць такого об'єднання, а й інших країн світу вірно? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Визначте та охарактеризуйте головні умови для ефективної міжнародної економічної інтеграції.
5. Навіщо країнам інтеграція?
6. Наведіть приклади інтеграційних моделей, які впроваджуються в сучасному світі.
7. Які, на вашу думку, будуть наслідки інтеграції до одного інтеграційного об'єднання для країн з різним рівнем економічного розвитку?
8. Як може позначитися створення спільного ринку на витратах на виробництво, конкурентоспроможності товарів та зайнятості в країнах учасницях такого інтеграційного об'єднання?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Міжнародна інтеграція – це:

- а) сфера політичної, соціальної, медичної, культурної взаємодії різних регіонів світу;
- б) характеристика механізмів об'єднання культурної спадщини країн-сусідів;
- в) діяльність, спрямована на підвищення взаємодії бізнес-структур різних країн світу;
- г) розвиток взаємозв'язків між індивідами, підприємствами, ринками, урядами різних країн.

2. Міжнародна економічна інтеграція – це:

- а) процес розвитку взаємодії різних підприємств різних країн регіону з метою створення на їхній базі єдиних бізнес-структур і подальшого поглинання менших за розмір підприємств;
- б) процес розроблення єдиних норм і правил соціально-економічної політики держав одного регіону світу;
- в) процес господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків і розподілу праці між національними економіками, взаємодії їхніх виробничих структур на різних рівнях і в різних формах.

3. Одним з механізмів, які використовує АСЕАН в процесі управління інтеграційними процесами є:

- а) використання переваг "економіки масштабу", що дозволяють розширити розміри ринку, знизити трансакційні витрати, створити нову комбінацію факторів виробництва, стимулювати приплив прямих іноземних інвестицій;
- б) використання переваг об'єднаної політики держав учасниць для встановлення єдиної податкової системи;
- в) використання переваг полегшеної форми співпраці бізнес-структур різного масштабу та форм власності для створення більше ефективного бізнес-середовища на території країн-учасниць.

4. До ключових типів інтеграційних угод слід віднести:

а) зону вільної торгівлі; митний союз; спільну податкову систему в прикордонних регіонах країн учасниць; спільну страхову систему країн учасниць;

б) зону вільної торгівлі; митний союз; спільний ринок; економічний союз; валютний союз; валютний союз;

в) зону вільної торгівлі; митний союз; спільний ринок; економічний союз; валютний союз; військовий союз.

5. Спільний ринок як форма інтеграційної угоди – це:

а) тип міжнародної соціально-економічної інтеграції, коли країни-учасниці домовляються про вільний рух капіталу через національні кордони;

б) тип міжнародної інтеграції, коли країни-учасниці домовляються про вільний рух через національні кордони факторів виробництва та товарів військово-промислового сектору;

в) тип міжнародної інтеграції, коли країни-учасниці домовляються про вільний рух через національні кордони не тільки товарів та послуг, а й факторів виробництва – капіталу та робочої сили.

6. Головною ознакою створення митного союзу є:

а) впровадження нових, спільних для країн-учасниць внутрішньо-митних правил і процедур;

б) створення єдиної митної бази для всіх країн-учасниць митного союзу;

в) усунення мита у взаємній торгівлі країн-учасниць.

7. До ключових факторів, які сприяють об'єднанню підприємств в рамках економічної інтеграції відносяться:

а) ефект масштабу виробництва; використання переваг місцезнаходження підприємств; отримання державних замовлень; розширення асортименту продукції;

б) розширення асортименту продукції, зниження конкуренції на національних ринках; збільшення обов'язкових відрахувань до бюджету;

в) підвищення кваліфікації спеціалістів різних сфер діяльності; підвищення мінімальної заробітної плати; розширення ринків збуту.

3. Загальні рекомендації до написання есе

Есе виражає індивідуальні враження та міркування автора з конкретного питання або предмета й не претендує на вичерпне трактування.

Есе передбачає висловлення автором своєї думки, особисту суб'єктивну оцінку предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу.

1. Перелік тем есе наведено в додатку В.

2. Теми есе не можна повторювати, тобто кожен студент має окрему тему. Тему есе обирають відповідно до порядкового номера студента у групі. Така нумерація є наскрізною для всіх груп, що одночасно є слухачами навчальної дисципліни. Так, якщо цю навчальну дисципліну одночасно слухає три академічні групи, то студенти другої групи вибирають країну зі списку після студентів першої групи (якщо у першій групі 25 студентів, то студенти другої групи вибирають країни, починаючи із 26 за загальним переліком країн тощо).

3. Структура есе:

титульний аркуш (заповнюють за зразком додатка Г);

вступ – у ньому визначають актуальність питання, яке необхідно розкрити, тобто відповідають на запитання "чому тема, яку я розкриваю, є важливою зараз?";

основна частина передбачає розвиток аргументації й аналізу, а також їхнє обґрунтування, з огляду на наявні дані, інших аргументів і позицій щодо цього питання. Відповідно до поставленого запитання, аналіз необхідно здійснювати на основі категорій "причина – наслідок". Причиною можуть бути: особливості географічного положення (чи регіональність); спеціалізація країни; геополітичні фактори, які характерні для країни та можуть вживати на неї; участь у міжнародних організаціях, тощо. Наслідком є прямиий чи опосередкований вплив на розвиток країни в міжнародних відносинах;

висновок – це узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз дає пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. У висновку необхідно чітко висловити думку щодо теми есе на основі аргументів, які були наведені в основній частині;

список використаних джерел – містить перелік літературних та статистичних джерел, які були використані для написання есе. Літературні

джерела мають бути актуальними (тобто видані за останні п'ять років). Приклад оформлення використаних джерел наведено в додаток Д.

4. Технічні вимоги до написання есе.

Роботу слід роздрукувати на принтері на аркушах формату А4, залишаючи чистою одну сторону.

Основні вимоги:

- абзацний відступ – 1,25 см, вирівнювання – по ширині;
- шрифт – Times New Roman, 14 кегль (у таблицях і рисунках можна 12);
- міжрядковий інтервал – множина 1,5 (у таблицях можна 1,3);
- поля – 2 см.

Список використаних джерел і літератури, який включає інформаційні джерела та спеціальну літературу, слід оформлювати у такому порядку:

- україномовні та інші написані кирилицею найменування;
- англomовні або інші написані латиницею;
- інтернет-ресурси (вебсайти).

Кожну позицію слід оформлювати згідно з державним стандартом ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Нумерація позиції має бути арабськими цифрами з крапкою.

Максимальна оцінка за умови виконання усіх зазначених вимог – 6 балів.

4. Загальні рекомендації до виконання індивідуального домашнього завдання

1. Індивідуальне домашнє завдання (ІДЗ) виконують у формі презентації в середовищі PowerPoint.

2. Тему індивідуального домашнього завдання студенти обирають із запропонованого переліку (додаток Е). Їх не можна повторювати, тобто кожен студент має окрему тему.

3. Виконується у формі презентації, що має бути виконана в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше ніж 15 слайдів, які повною мірою розкривають зміст теми,

попередньо узгоджені з лектором, а також відповідного представлення матеріалів презентації на лекції та обговорення студентами і викладачем (на форумі в ПНС чи онлайн-конференції за умов дистанційного навчання). Максимальна оцінка за умови виконання всіх зазначених вимог – 10 балів.

4. Студент представляє власні результати на лекції з наступним обговоренням студентами і викладачем (на форумі в ПНС чи онлайн-конференції за умов дистанційного навчання).

5. Структура презентації:

титульний аркуш – необхідно вказати тему ІДЗ та її виконавця (ПІБ, групу та спеціальність студента);

основна частина (не менш ніж 15 слайдів, які повною мірою розкривають зміст теми, попередньо узгоджені з лектором).

Рекомендована література

Основна

1. Лизогуб В. А. Країнознавство : підручник / В. А. Лизогуб ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 383 с.

2. Лісовський П. М. Країнознавство : навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. – Київ : Видавничий дім "Кондор", 2018. – 264 с.

3. Панов А. В. Країнознавства : підручник / А. В. Панов. – Ужгород : Аутдор-Шарк, 2017. – 443 с.

Додаткова

4. Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали 17-ї регіон. наук.-практ. конф. 14 травня 2020 року, м. Дніпро / за ред. Л. Л. Прокопенка. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. – 392 с.

5. Близький Схід Північна Африка як сфера інтересів України : аналітичний допис / за ред. О. В. Литвиненка. – Київ : НІСД, 2020. – 85 с.

6. Ексклюзивне інтерв'ю Ван Ї Інформаційному агентству Сіньхуа щодо китайсько-американських відносин від 07.08.2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.chineseembassy.org/rus/xwdyt/t1804791.htm>.

7. Луук ван Мідделаар. Перехід до Європи: Як континент став союзом / Луук ван Мідделаар ; пер. з англ. О. Панича. – Київ : Дух і літера, 2018. – 576 с.

8. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 320 с.

9. Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку XXI століття : монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Р. С. Заблоцька та ін. ; за заг. ред. О. І. Шниркова. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. – 415 с.

10. EasyBusiness. Вихід українського МСБ на ринки ЄС : практичний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.slideshare.net/Easy_Business/ss-120836586.

11. World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development. – UNCTAD, United Nations. New York and Geneva, 2007. – 294 p. ; [Electronic resource]. – Access mode : https://unctad.org/system/files/official-document/wir2007_en.pdf.

Інформаційні ресурси

12. Вебпортал Українського національного інформаційного агентства. – Режим доступу : <http://svit.ukrinform.ua>.

13. Інформаційна система ЄС – European Community Information Service. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>.

14. Інформаційно-пошукова система, пристосована для пошуку інформації про країни світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geonames.de/cous.html>.

15. Матеріали ЄС і Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.isi.gov.uk.

16. Офіційний сайт Європейського Союзу (ЄС). – Режим доступу : www.europa.eu.com.

17. Офіційний сайт Міжнародної групи аналізу конфліктів. – Режим доступу : www.intl-crisis-group.org.

18. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua>.

19. Офіційний сайт ООН. – Режим доступу : www.un.org.

20. Офіційний сайт Світового Банку. – Режим доступу : www.worldbank.org.

21. Офіційний сайт Центру аналізу подій в Центральній Азії та Закавказзі Університету імені Джона Хопкінса. – Режим доступу : www.sacianalyst.org.

22. Офіційний сайт Центру політичних та соціальних студій Центральної Азії та Закавказзя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.jca-c.org.

23. Офіційний сайт Центру Україно-Африканських досліджень. – Режим доступу : <http://cuar.in.ua/cuar/main>.

24. Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : www.unesco.org.

25. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна "Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства". – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3723>.

26. Сайт проєкту Strategic Group Sofia. – Режим доступу : <http://sg-sofia.com.ua/pro-nas>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Типи міжнародних організацій

Функціональний тип	Територіальний тип		
	глобальні	регіональні	субрегіональні
1	2	3	4
Універсальні	ООН	ЄС, Ліга (Арабських держав, Організація ісламського співробітництва "Ісламська конференція", Організація американських держав, Африканський союз, Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК), Тихоокеанське співтовариство)	СНД, Співдружність розвитку Північної Африки (САДК)
Військові	НАТО	Тихоокеанський пакт безпеки (АНЗЮС)	Ташкентський пакт
Політичні	Міжпарламентський союз, Міжнародна урядова організація	Рада Європи, Організація безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)	Організація Центральноамериканських держав

1	2	3	4
Економічні	Світова організація торгівлі (СОТ), Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОС), Всесвітній економічний форум, Велика сімка, Велика вісімка, БРІКС (Британія, Росія, Індія, Китай ПАР)	Європейська асоціація вільної торгівлі, Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Субрегіональний економічний союз Аргентини, Бразилії, Парагвай і Уругвай (МЕРКОСУР), Латиноамериканська асоціація Інтеграції (ЛААІ), Азіатське тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Африканське економічне співтовариство (АФЕС), Економічна і соціальна комісія для Азії і Тихого океану (ЕСКАТО)	Асоціація Карибських держав (КАРІКОМ), Андський пакт, Амазонський пакт, Центральноамериканський спільний ринок, Союз Арабського Магрибу, Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), План Коломбо, Економічна організація співробітництва (ЕОС)
Фінансові	Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Паризький клуб кредиторів, Лондонський клуб кредиторів	Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР), Азіатський банк розвитку (АзБР), Африканський банк розвитку (АФБР)	—
Соціальні	Програма розвитку ООН (ПРООН), Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародна організація праці (МОП), Фонд ООН для допомоги дітям (ЮНІСЕФ), ООН	—	—

1	2	3	4
	з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Об'єднана програма ООН з ВІЛ та СНІД (ЮНЕЙДС), Міжнародне об'єднання 17 організацій по боротьбі з бідністю (Оксфам)		
Екологічні	Фонд дикої природи, Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Міжнародний союз охорони природи "Грінпіс", Всесвітня комісія з охорони навколишнього середовища, Міжнародна організація з питань зміни клімату	Європейське агентство з навколишнього середовища	–
Інфраструктурні	Поштовий союз, Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ), Міжнародна асоціація повітряного транспорту	Європейська конференція міністрів транспорту, Європейська конференція цивільної авіації	–
Спеціальні	Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД), Організація з промислового розвитку (ЮНІДО), Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), Міжнародна агенція з атомної енергії (МАГАТЕ), Всесвітня туристична організація, Всесвітня метеорологічна організація, Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)	–	–

Самопроголошені держави та сепаратистські території

Країна	Території з невизначеним статусом	
	Самопроголошені (невизнані) держави	Території, що вимагають автономії або повної незалежності
1	2	3
Азербайджан	Нагірно-Карабахська Республіка, Талиш-Муганська Республіка (Талишстан)	Лезгістан, Берберія (Внутрішня Сахара), Музи
Алжир, Нігер, Малі, Ангола	Республіка Кабінда	Конґо (Ба Конґо)
Антигуа і Барбуда	Королівство Редонда	Барбуда
Аргентина, Чилі	–	Патагонія Біокеаніка (Арауканія), Мапуче
Афганістан	–	Хазарестан (Хазараджат)
Бангладеш	–	Читтагонг
Беліз, Гондурас	–	Гарифуна
Бельгія	–	Валлонія, Фландрія
Болгарія	–	Східна Фракія
Боснія і Герцеговина	Сербська Республіка, Федерація Боснії і Герцеговини	–
Бразилія	Республіка Ігуану, Санта-Катерина, Республіка Пампасів, Ріу-Ґранді-ду-Сул	–
Вануату	Вемерана, Н'Макиавте, Королівство Танна, Тафеа, Федерація На-Ґріамель	–
Велика Британія	Вільна і незалежна Республіка Фрістонія	Ангілья, Уельс (Кімру), Шотландія (Альба), Північна Ірландія (Ольстер)
Ґабон	–	Музі Конґо (Ба Конґо)
Німеччина	–	Баварія, Саар, Шлезвіг
Данія	–	Гренландія (Калаалліт Нунаат), Фарерські острови
Джибуті	–	Західне Джибуті

Продовження додатка Б

Продовження табл. Б.1

1	2	3
Екваторіальна Гвінея	–	Фернандо-По (Бубі/Біоко/Ері)
Ефіопія	–	Огаден (Західне Сомалі), Оромаленд
Західна Сахара	Дахла	–
Ізраїль	–	Палестина
Індія	Азад Кашмір, Сіккім, Федеративна Республіка Наґаленд	Андхра-Прадеш, Пенджа, Ассам, Горкхаланд, Тамілнад, Ізора, Уттаракхан, Маніпур, Халістан
Індонезія	Іріан Джая, Республіка Молук Сератан, Ісламська держава Ачех	Східна Ява
Ірак	–	Курдистан, Асірія (Ашур), Туркоменістан
Іран	–	Арабістан (Хузистан), Курдистан, Белуджистан
Іспанія	Незалежна Атлантична Республіка (Канарські острови)	Країна Басків, Каталонія, Галісія
Італія	Князівство Себорга	Аусонія (Авсонія), Південний Тіроль, Арпітанія, Сардинія, Паданія
Йемен	Південний Йемен	–
Камерун	Амбазон (Федеративна Республіка Південного Камеруну)	–
Канада	–	Квебек, Нушалк
Кіпр	Турецька Республіка Північного Кіпру	–
Кірібаті	Банабє	–
Китай	Китайська Республіка (Тайвань), Республіка Східний Туркестан (Незалежна Уйгурська Республіка), Тибет	Внутрішня Монголія
Коморські острови	Ндзуані (Анжуан), Мвале (Мохелі)	–
Демократична Республіка Конґо	Катанга (Шаба), Держава Південне Касаї	Музі Конґо (Ба Конґо)
Лаос	–	Хмонг

Продовження додатка Б

Продовження табл. Б.1

1	2	3
Македонія	–	Республіка Іллірія
Мальдівські острови	Об'єднана Сувадівська Республіка	–
Мексика	–	Юкатан, Чьяпас
Молдова	Придністровська Молдавська Республіка	Гагауз Ери (Гагаузія)
М'янма	Федеративна Республіка Наґаленд, Сполучені Штати Шан	Каутхулей (Карен), Качин, Лаху, Карен, Ва, Мон, Палаунг, Чин, Па-О
Нігерія	Республіка Біафра, Огоніленд, Північно-Нігерійська Республіка (Хауса)	Калабар, Иоруба
Нідерланди	–	Фрісландія
Норвегія	–	Держава Саамов
Пакистан	Пуштуністан (Пахтуністан), Ісламська держава Вазиристан	Белуджистан, Сіндудеш
Папуа Нова Гвінея	Республіка Мекамуї (Бугенвіль)	Бесена
ПАР	Бопутатсвана, Венда, Сіско, Тронскій	Трансвааль, Вільна Помаранчева Країна
Польща	–	Кашубія, Русівщина
Португалія	–	Траш-Уш-Монтеш
Російська Федерація	Чеченська Республіка Ічкерія (Нохчі-Чо)	Лезгістан, Дагестан, Республіка Балтія, Татарстан
Румунія	–	Трансільванія
Сенегал	Королівство Біффеч	Казаманса
Сент-Кітс і Невіс	–	Невіс
Сербія	Косово	Санджак, Воєводіна
Сирія	–	Курдистан
Словакія	–	Русинщина (Карпатська Русь)
Сомалі	Незалежна Республіка Сомаліленд, Центральні Штати Сомалі, Пунтленд, Галмудуг	Джуббаленд
Судан	–	Азанія
США	Республіка Конк	Техас, Аляска, Вермонт, Гаваї, Лакота, Каліфорнійська Республіка

Закінчення додатка Б

Закінчення табл. Б.1

1	2	3
Таїланд	–	Паттані
Танзанія	–	Занзібар
Тонґа	Республіка Мінерва	–
Тринідад і Тобаґо	–	Тобаґо
Туреччина	–	Курдистан
Україна	Луганська народна республіка, Донецька народна республіка	Крим
Філіппіни	Ісламська держава Моро, Феде- ративна Республіка Мінданао	Кордильєра
Фінляндія	–	Аландські острови, держава Самі
Франція	Королівство Кергелен, Республіка Соґес	Бретань (Брейз), Гваделупа, Корсика (Корсі), Мартініка, Нова Каледонія (Канак), По- лінезія, Реюньйон, Савойя, Країна Басків, Окситанія
Хорватія	Республіка Сербська Країна	–
Чад	Республіка Логоне	–
Чеська Республіка	–	Моравія
Чорногорія	–	Санджак
Швейцарія	–	Романдія, Руманша, Юра
Швеція	–	Держава Саамів, Сканія (Ско- неланд)
Шри-Ланка	Таміл Ілам	–
Японія	–	Окінава

Перелік тем для написання есе

1. Сепаратизм у країнах Європи: причини та можливі наслідки для міжнародних економічних відносин.
2. Вплив піратства на міжнародний бізнес.
3. Вплив регіональних конфліктів у країнах Близького і Середнього Сходу на міжнародні економічні відносини.
4. Економічне підґрунтя пантюркизму як панівної ідеології міжнародних відносин у країнах Центральної Азії.
5. Освоєння Арктики як перспективний напрям розвитку світової економіки.
6. Потенційні наслідки демографічної ситуації в Південно-Східній Азії для світової економіки.
7. Економічний протекторат США у Східній Азії: основна мета та перспективи.
8. Потенціал країн Південної Азії в міжнародних економічних відносинах.
9. Нікарагуанський канал – спрощення для міжнародної торгівлі чи прямиї протекторат США в міжнародних економічних відносинах.
10. Канада – проблема узгодження позицій у Британській співдружності та економічної взаємодії із США: проблеми та перспективи вибору.
11. Географічна віддаленість країн Океанії: перевага чи недолік для сучасної економіки країн регіону.
12. Країни ОПЕК – взаємозв'язок економічних і політичних інтересів.

13. Економічна доцільність вступу до ЄС для країн Європи у світлі останніх подій.
14. Економічне підґрунтя демографічної кризи в ЄС: сучасний стан, основні методи вирішення, перспективи.
15. Країни Латинської Америки – соціально-економічна бомба сповільненої дії.
16. Економіка країн Карибського басейну після смерті Ф. Кастро.
17. Сучасні невизнані держави: проблеми та перспективи інтеграції до світової економіки.
18. Китай: ключові фактори привабливості для міжнародної економічної співпраці сьогодні.
19. Секрети країн Африки. Чому країни регіону в економічних рейтингах випереджають Україну?
20. Основні вектори економічного розвитку України в міжнародних відносинах: проблеми та перспективи.
21. Вплив пандемії COVID-19 на світову економіку.

Зразок титульного аркуша до ЕСЕ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра міжнародних економічних відносин

ЕСЕ

на тему: "Вплив пандемії COVID-19 на світову економіку"

Виконав(ла):
студент(ка) спеціальності
292 "Міжнародні економічні
відносини" групи 6.01.292.010.21.2
Іванов(а) В. В.

Харків, 2022

Приклад оформлення використаних джерел

1. Клементьєва А. В. Особливості криз в Україні / А. В. Клементьєва // Соціально-гуманітарний вісник. – Харків, 2018. – Вип. 22. – С. 45–46.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Худолій Ю. С. Оцінювання та прогнозування фінансових криз на основі системи індикаторів раннього сповіщення / Ю. С. Худолій, А. В. Шклярчук // Економіка. Фінанси. Право. – Київ, 2016. – № 9. – С. 20–26.
4. Euro Area Business Cycle Dating Committee [Electronic resource]. – Access mode : <http://cepr.org/content/euro-area-business-cycle-dating-committee>.
5. James H. Stock. Stock Indicators for Dating Business Cycles: Cross-History Selection and Comparisons / James H. Stock, Mark W. Watson. // American Economic Review: Papers & Proceedings. – 2010, May. – Vol. 100. – P. 16–19. [Electronic resource]. – Access mode : http://www.princeton.edu/~mwatson/papers/Stock_Watson_AER_2010.pdf.
6. NBER based Recession indicators for the United States from the Period following the Peak through the Trough [Electronic resource]. – Access mode : <https://fred.stlouisfed.org/series/USREC>.

Перелік тем для індивідуального завдання

1. Бізнес у Німеччині: шляхи відкриття для іноземців.
2. Перспективні ринки для українського експорту в Європі.
3. Перспективні ринки для малого бізнесу в Африці.
4. Бізнес в Аргентині: шляхи відкриття для іноземців.
5. Перспективні ринки для українського експорту в Східній Азії.
6. Перспективні ринки для малого бізнесу в Європі.
7. Бізнес в Грузії: шляхи відкриття для іноземців.
8. Перспективні ринки для українського експорту в Латинській Америці.
9. Перспективні ринки для малого бізнесу в Азії.
10. Бізнес в Індонезії: шляхи відкриття для іноземців.
11. Перспективні ринки для українського експорту в Африці.
12. Перспективні ринки для малого бізнесу в Латинській Америці.
13. Бізнес в Іспанії: шляхи відкриття для іноземців.
14. Перспективні ринки для українського експорту в Центральній і Східній Азії.
15. Перспективні ринки для малого бізнесу в Східній Європі.
16. Бізнес в Італії: шляхи відкриття для іноземців.
17. Перспективні ринки для українського експорту в США.
18. Перспективні ринки для малого бізнесу в Австралії та Океанії.
19. Бізнес в Литві: шляхи відкриття для іноземців.
20. Перспективні ринки для українського експорту на Близькому Сході.
21. Перспективні ринки для малого бізнесу в Латинській Америці.
22. Бізнес у Малайзії: шляхи відкриття для іноземців.
23. Перспективні ринки для українського експорту в Західній Європі.

24. Перспективні ринки для малого бізнесу в Північній Європі.
25. Бізнес в Нігерії: шляхи відкриття для іноземців.
26. Перспективні ринки для українського експорту в Південно-Східній Азії.
27. Перспективні ринки для малого бізнесу в Південній Європі.
28. Бізнес у Польщі: шляхи відкриття для іноземців.
29. Перспективні ринки для українського експорту в Південній Азії.
30. Перспективні ринки для малого бізнесу в Європі.
31. Бізнес в Чорногорії: шляхи відкриття для іноземців.
32. Перспективні ринки для українського експорту в Африці.
33. Перспективні ринки для малого бізнесу в Мексиці.
34. Бізнес в Канаді: шляхи відкриття для іноземців.
35. Перспективні ринки для українського експорту.
36. Перспективні ринки для малого бізнесу в Бразилії.
37. Бізнес в США: шляхи відкриття для іноземців.
38. Перспективні ринки для українського експорту в Китаї.
39. Перспективні ринки для малого бізнесу в Сінгапурі.
40. Бізнес у Мексиці: шляхи відкриття для іноземців.
41. Перспективні ринки для українського експорту в Латинській Америці.
42. Перспективні ринки для малого бізнесу в Європі.

Зміст

Вступ	3
1. Індивідуальний план самостійної роботи студента	5
2. Завдання для самостійної роботи за темами	8
Змістовий модуль 1. Основи країнознавчих досліджень та особливості розвитку країн світу	8
Тема 1. Методологічні основи країнознавчих досліджень	8
Тема 2. Геополітика, геостратегія та міжнародні організації	12
Тема 3. Країни Європи: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Європи	16
Тема 4. Країни Азії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Азії	22
Тема 5. Країни Африки: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств в країнах Африки	26
Тема 6. Країни Північної та Латинської Америки: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств у країнах Північної та Латинської Америки	30
Тема 7. Країни Австралії та Океанії: економіка та міжнародне партнерство. Організаційна поведінка підприємств у країнах Австралії та Океанії	33
Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція	37
3. Загальні рекомендації до написання есе	43
4. Загальні рекомендації до виконання індивідуального домашнього завдання	44
Рекомендована література	45
Основна	45
Додаткова	45
Інформаційні ресурси	46
Додатки	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КРАЇНОЗНАВСТВО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОВЕДІНКА ІНОЗЕМНОГО ПІДПРИЄМСТВА

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів
спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Булкіна Ірина Анатоліївна**
Воронюк Євгенія Валеріївна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *Н. В. Завгородня*

План 2022 р. Поз. № 1 ЕВ. Обсяг 62 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*